

Rzeszów, 17.11.2022 r.

dr hab. prof. UR Janusz Miąso

Recenzja rozprawy doktorskiej Pani mgr Barbary Walas „Rzeczywistość medialna dzieci przedszkolnych” napisanej pod kierunkiem naukowym Pani Prof. UZ dr hab. Euniki Baron Polańczyk

Ocena merytoryczna

Immersja medialna, czyli zanurzenie współczesnego człowieka w świat mediów zwiększa się praktycznie z każdą chwilą. Ciągłe więcej komunikujemy się w sposób zapośredniczony medialnie, drogą telefonii komórkowej, internetowej, na portalach, forach, blogach a także poprzez nowe formy które mnożą się w tempie ekspresowym. Mediatyzacja szczególnie dotyka młodzieży i dzieci, które są zafascynowane właśnie medialnymi sposobami komunikacji, pozyskiwania informacji, nawiązywania kontaktów, a także swoistej narracji medialnej o wszystkim co młodzież i dzieci dotyka i czym żyją. Dlatego całość zagadnienia wymaga dziś intensywnych, wnikliwych i maksymalnie obiektywnych badań, analiz, diagnoz a także postulatów pedagogicznych dla nowej zmediatyzowanej rzeczywistości.

W ten właśnie, konieczny dziś, pedagogiczny nurt badawczy, bardzo dobrze wpisuje się praca doktorska pani mgr Barbary Walas, która podjęła problematykę rzeczywistości medialnej dzieci przedszkolnych, problematykę jak trudną do zbadania, tak równocześnie konieczną do badania i zaraz na początku pragnę podkreślić, że poradziła sobie z tym bardzo dobrze.

Problem badawczy został postawiony jasno, merytorycznie a także wskazujący na właściwy poziom trudności dla pracy doktorskiej. Samo zjawisko rzeczywistości medialnej dzieci jest

zjawiskiem starym i nowym, badanym, ale ciągle wymagającym jeszcze bardziej pogłębionych badań, które rodzi nowe potężne wyzwania pedagogiczne, ponieważ to właśnie tam młodzież i dzieci już także, dziś „żyją” i prezentują cały swój świat, nie bacząc na realność codzienności, na prywatność, tajemnicę i wiele innych uwarunkowań odsłaniania całej prawdy o sobie, osobach bliskich i dalszych, a także jeszcze wiele innych niebezpieczeństw.

Konstrukcja pracy jest właściwa dla prac z zakresu pedagogiki medialnej, gdzie konkretny podmiot – przedmiot badań pedagogicznych wprowadzamy w przestrzeń medialną, gdzie głównym przedmiotem badań pozostaje jednak człowiek, tym razem dziecko, w swojej specyfice rozwojowej i wychowawczej. Dlatego dobrze, że rozdziały teoretyczne są logiczną i merytoryczną spójną konstrukcją, bardzo dobrą bazą teoretyczną podejmującą najważniejsze kwestie jakimi są aktualnie społeczeństwo medialne, nowe media, komunikacja – informacja – edukacja – rozrywka i konsekwentnie spotkanie mediów z rzeczywistością społeczną. Następnie sam proces uczenia się, w różnych ujęciach i wymiarach a konsekwentnie spotkanie z nowymi technologiami. Konsekwentnie następnie samo dziecko w wieku przedszkolnym z jego integralnym rozwojem i fundamentalnymi kompetencjami a także, co istotne z kompetencjami medialnymi i immersją medialną a następnie systemowa pedagogizacja medialna środowiska wychowawczego, co jawi się jako szczególna konieczność chwili.

Autorka w I rozdziale dokonała wnikliwej i integralnej analizy tej właśnie rzeczywistości w jakiej aktualnie wszyscy żyjemy, jaką jest społeczeństwo medialne, wraz z nowymi mediami, które są mediami masowymi, gdzie komunikacja, informacja, edukacja a także rozrywka odgrywają zasadniczą rolę w życiu społecznym. Wszystko to zaprezentowano merytorycznie a także z właściwym namysłem nad potężnymi wyzwaniami jakie niosą media dla życia społecznego.

Rozdział drugi uczyniono miejscem badań dla procesu uczenia się, który podlega dziś potężnej transformacji, głównie pod wpływem nowych mediów właśnie. Dlatego dobrze, że odwołano się do teorii tradycyjnych, może należało je nieco obszerniej potraktować, które cały czas są w dużej mierze aktualne, a następnie Autorka połączyła je z teoriami konstruktywistycznymi, które dają perspektywę społeczno – kulturowe. W życiu dziecka

zabawa odgrywa bardzo istotną rolę, która także podlega dziś potężnym przeobrażeniom, głównie także pod wpływem mediów, gdzie zabawka coraz częściej przekształca się w narzędzie edukacyjne. Rozdział ten także skonstruowano i napisano bardzo dobrze.

Kolejny rozdział poświęcono trafnie samemu dziecku w wieku przedszkolnym, w jego specyfice rozwojowej, a następnie z zaakcentowaniem kompetencji kluczowych, którymi są kompetencje fizyczne, społeczne, poznawcze, komunikacyjne, a także bardzo ważne dziś kompetencje medialne. Ostatni punkt poświęcono dziecku zanurzonemu w rzeczywistość medialną, co także bardzo dobrze uczyniono, bo to jest potężne wyzwanie całokształtu życia dziecka, rodziny, szkoły i całego życia społecznego i kulturalnego.

Bardzo dobrze skonstruowano rozdział kolejny, który jest podejściem systemowym, a obejmuje pedagogizację medialną całego środowiska wychowawczego, na czele z rodziną, z jej mechanizmami warunkującymi integralny rozwój dziecka, a następnie przedszkole jako instytucję wychowawczą. W przedszkolu zwrócono uwagę na podstawy funkcjonowania przedszkola, działalność pedagogiczną przedszkola a następnie trafnie zaprezentowano zagrożenia medialne jako zagrożenia społeczne, wychowawcze i psychologiczne i w konsekwencji bardzo ważna kwestia jaką jest edukacja medialna z ochroną przed zagrożeniami - super ważną profilaktyką.

Rozdział metodologiczny rozprawy został właściwie skonstruowany dla pedagogiki jako nauki społecznej, gdzie poszczególne punkty stanowią logiczną, merytoryczną a także chronologiczną uporządkowaną całość. Autorka dokonuje dobrego wprowadzenia w założenia metodologiczne badań.

Punktem wyjścia jest określenie celów i zakresu badań, które badaczka właściwie konstruuje, akcentując cel teoretyczny, poznawczy i praktyczny, które wprowadzają w esencję pracy, którymi są problemy badawcze, które zostały skonstruowane poprawnie, czego konsekwencją są zmienne i wskaźniki, bardzo mocno rozbudowane ale dobrze skorelowane.

Pragnę w tym miejscu właśnie pochwalić wnikliwość badawczą w mocno rozbudowanych problemach, problemach szczegółowych, które są trafne i konsekwentnie zgodne a następnie w zmiennych, które zostały właściwie dobrane, nazwane a także prowadzące w kierunku możliwości uzyskania jak największej ilości informacji o rzeczywistości medialnej, zarówno dzieci, jak i rodziców a także nauczycieli. A także co ważne jak te przestrzenie życia mają się do siebie nawzajem.

Następnie dokonano doboru metod, technik i narzędzi badawczych, co uczyniono koherentnie, konsekwentnie i poprawnie.

Następne logiczne składowe pracy to organizacja i przebieg badań, a także charakterystyka środowiska badawczego, gdzie grupę badawczą stanowiły zarówno dzieci, jak i rodzice i nauczyciele, co zasługuje na uznanie. Analizie poddano także dokumenty dotyczące pracy przedszkola.

Na szczególną uwagę i pochwałę zarazem zasługuje część analityczna rozprawy doktorskiej, która merytorycznie współgra i wynika z części teoretycznej a także metodologicznej, co jest istotnym elementem badań w naukach społecznych.

Cały proces badawczy obejmuje obszerne, dogłębne i dobrze skorelowane badania ilościowe i jakościowe, które korespondują ze sobą w celu uzyskania precyzyjnych informacji o rodzajach, skali i różnorodności uwarunkowań rzeczywistości medialnej dzieci a także rodziców i nauczycieli.

Analizy zostały zaprezentowane w diagramach w sposób właściwy, wnikliwy i ukazujący oddziaływanie na siebie wielu różnych zmiennych.

Z kolei badania jakościowe, w których zastosowano wywiad prowadzą nas w kierunku wnikliwego badania poszczególnych osób, dzieci, rodziców, nauczycieli, które tworzą świat wirtualny i bardzo intensywnie w nim spędzają czas. Informacji, analiz i wniosków płynących z tych obszernych badań jest bardzo wiele, niestety wiele z nich pesymistycznych, ale na pewno mobilizujących do dalszych badań, analiz i pracy pedagogicznej.

Wywiady z dziećmi, szczególnie bogate w treści, a także z rodzicami i nauczycielami to bardzo bogaty zestaw informacji, głównie pedagogicznych i społecznych o potężnej ekspansji nowych mediów praktycznie w każdy obszar życia i zarazem „dotknięcie” konkretnego człowieka w jego całokształcie życia, rozwoju, wychowania. Ta część pracy szczególnie motywuje do pracy nad rzeczywistością medialną zarówno dzieci, jak i rodziców a także nauczycieli a także, co bardzo istotne nad kształtowaniem kompetencji medialnych praktycznie wszystkich dziś.

Niezwykle istotne dla badań i praktyki pedagogicznej są obszerne, wnikliwe i syntetyczne zarazem podsumowania, wnioski i postulaty pedagogiczne, które odważnie stawia doktorantka, zarówno w części analitycznej, jak również we wnioskach końcowych, mediatyzacja bowiem to aktualnie największe wyzwanie dla edukacji, dlatego musimy nie tylko badać i opisywać ale wprowadzać konkretne pedagogiczne rozwiązania dla jak najlepszego wykorzystania mediów w edukacji i w życiu społecznym.

Zastosowano także profesjonalną statystykę, która ukazuje różnorodne zależności i konsekwencje z nich płynące.

Bibliografia dysertacji jest obszerna i merytorycznie dobrana i wykorzystana, a także co ważne łącząca nieco starsze publikacje z nową i najnowszą literaturą, w tej bowiem dziedzinie nauki ważne aby być mocno osadzonym w teraźniejszości. Obszerna bibliografia wskazuje na gruntowne poszukiwania autorki dysertacji.

W aneksach umieszczono narzędzia badawcze, a także dodatkowe składowe związane z pracą w przedszkolu.

Ocena formalna

Dysertacja jest spójnym i koherentnym konstruktem, gdzie jasno i precyzyjnie postawiony problem badawczy, jest konsekwentnie zgodny z całą procedurą jego analizowania, rozwiązywania i wnioskowania a także postulowania.

Widoczny jest dobry warsztat naukowy – teoretyczny i empiryczny i staranność doktorantki, zarówno w stawianiu problemów badawczych, ich analizowaniu, oraz poprzez dobrą hermeneutykę, wnikliwą analizę wypowiedzi dzieci, rodziców i nauczycieli, logiczne rozwiązywanie problemów i podsuwanie wskazówek z zakresu subdyscyplin pedagogiki.

Całość pracy jest wykonana bardzo starannie pod względem językowym, stylistycznym i graficznym.

Konkluzja

Wnikliwe studium dysertacji Pani mgr Barbary Walas, pozwala postawić jej wysoką pozytywną ocenę i podkreślić duży wkład badawczy w pedagogikę medialną, pedagogikę społeczną, pedagogikę przedszkolną, pedeutologię, pedagogikę rodziny a także osobiste badawcze zaangażowanie w podjętą problematykę i stwierdzić, iż zdaniem recenzenta, spełnia ona wymagania stawiane rozprawom doktorskim, które są podstawą ubiegania się o stopień naukowy doktora. Wobec powyższego, recenzent zwraca się z prośbą do Dyrektora Instytutu Pedagogiki UZ i Wysokiej Rady o pozytywną kontynuację przewodu doktorskiego.

dr hab. Janusz Miąso, prof. UR

